

kl. 1 LO/G

Temat: O stylach współczesnej polszczyzny.

1. Zapoznaj się z poniższymi definicjami.

Styl to:

- a) zespół cech charakterystycznych dla sztuki jakiejś epoki, jakiegoś regionu lub twórcy;
- b) sposób wyrażania się i stała tendencja w wyborze środków językowych, charakterystyczna dla autora, kierunku, gatunku literackiego, dzieła lub okresu.

Style funkcjonalne - stylistyczne odmiany polszczyzny charakteryzujące się doбором takich środków językowych, które uznane są za szczególnie przydatne ze względu na określony typ wypowiedzi i pełnione przez nie funkcje społeczne. Odmiany: styl artystyczny, naukowy, potoczny, publicystyczny, urzędowy.

Styl urzędowy - charakterystyczny dla różnego rodzaju pism: aktów prawnych, wezwań, podań, protokołów itp. Najważniejsze cechy tego stylu to: bezosobowy i kategoryczny charakter wypowiedzi; konwencjonalne formuły i szablony; charakterystyczne słownictwo, np. najemca, płatnik, uiścić, należy, jest zobowiązany; brak wyrazów nacechowanych emocjonalnie; zdania w stronie biernej; podział tekstu na wyodrębnione jednostki: punkty, podpunkty, paragrafy itp.

Styl potoczny - charakterystyczny dla języka mówionego, ale stosowany w języku pisany np. w pamiętnikach, w dialogach utworów literackich. Najważniejsze cechy tego stylu to: typowe wyrażenia i zwroty języka mówionego; podstawową funkcją stylu jest nazywanie; dominacja słownictwa konkretnego o niskim poziomie ogólności; wyrazy o silnym zabarwieniu emocjonalnym; bogata metaforyka; swobodna składnia; przewaga zdań pojedynczych i równoważników zdania.

Styl naukowy - styl właściwy rozprawom naukowym i pracom służącym popularyzacji osiągnięć nauki. Cechy stylu naukowego to:

- brak emocjonalnego nacechowania języka, rezygnacja ze środków ekspresji słownej;
- obfitość wyrazów abstrakcyjnych i terminów naukowych;
- szerokie zastosowanie wyrazów określających relacje między pojęciami: spójników, przyimków, przysłówków;

- stosowanie zdań rozbudowanych, wieloczłonowych;
- uporządkowana, starannie przemyślana, logiczna kompozycja tekstu.

Styl popularnonaukowy - odmiana stylu naukowego; autor tłumaczy terminy naukowe na przystępniejszy język, używa porównań z życia, metafor i innych środków obrazowania. Służy przełożeniu specjalistycznej wiedzy na język zrozumiały dla tych, którzy nie są specjalistami.

2. Oto przykłady tekstów w każdym z wymienionych stylów:

a) styl potoczny:

Andżela jest to dziewczyna innego typu niż Magda. Inna w dotyku, inna w ogóle. Jest w stylu bardziej takim mrocznym, ciemnym. Czarna kiecka z jakby takiego meszku, także buty na sznurowadła, rajtki nie normalne, lecz dość wyzywająco siatkowe. Kolczugi, kastety na dłoniach i uszach. Cała w lakierze do paznokci odcienia czarnego. Cała nim wysmarowana, ale równo i starannie. Wokół ust, a także i oczu. Z których sterczą sklezione na ostateczność rzęsy.

Dorota Masłowska *Wojna polsko-ruska pod flagą białą-czerwoną*

b) styl urzędowy:

owych typu: *uprasza się, zezwala się oraz formy strony biernej, np. zostało określone.*

Klient zobowiązany jest w szczególności do:

1. Pobierania mocy i energii elektrycznej zgodnie z obowiązującymi przepisami i warunkami Umowy.
2. Terminowej zapłaty za dostarczoną energię elektryczną, świadczone usługi dystrybucji tej energii oraz wszelkie pozostałe należności związane z dostarczaniem energii elektrycznej.

RWE *Ogólne warunki sprzedaży energii elektrycznej i świadczenia usług dystrybucji*

c) styl naukowy:

Owa mediatyzacja dokonuje się w serii transformacji reprezentowanych przez wydarzenia ujęte w porządku chronologicznym. Analiza ta, jak pokażemy dalej, stała się wzorcem dla Greimasowskiego projektu gramatyki narracyjnej, której paradygmatyka jest systemem relacji, zaś syntagmatyka serią transformacji.

Katarzyna Rosner *Semiotyka strukturalna w badaniach nad literaturą*

d) styl publicystyczny:

Liczba przewrotów i zamachów stanu, jakich dokonano ostatnio w rozmaitych państwach i państewkach Afryki i Azji, przekroczyła stanowczo normę, w każdym razie normę naszego pojmowania. Zorientować się w czym rzecz jest nader trudno: osobiście stosuję metodę wyjaśniania sobie tych spraw za pomocą studiowania odcieni terminologicznych, stosowanych przez naszą prasę. Uważam więc pilnie, kiedy jest mowa o bandach, a kiedy o oddziałach, kiedy o ataku, a kiedy o napaści, kiedy użyte jest słowo pucz, a kiedy przewrót, kiedy rząd, a kiedy reżim.

Stefan Kisielewski *O przestarzałościach i pomieszaniu*

3. Wykorzystując podane powyżej informacje, wykonaj kartę pracy.

Karta pracy

Style wypowiedzi

1. Wymień i scharakteryzuj w tabeli cztery style funkcjonalne.

Styl funkcjonalny	Główne cechy

2. Zapisz w czterech znanych Ci stylach funkcjonalnych przytoczony fragment wiersza.

Adam Mickiewicz *Pan Tadeusz*

Litwo! Ojczyzno moja! ty jesteś jak zdrowie.
Ile cię trzeba cenić, ten tylko się dowie,
Kto cię stracił. Dziś piękność twą w całej ozdobie
Widzę i opisuję, bo tęsknię po tobie.

a) styl naukowy

Ojczyzna jest to przestrzeń istotna dla danej zbiorowości bądź pojedynczego człowieka,
związana zazwyczaj z miejscem urodzenia. ....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

b) styl .....

Paryż, 30 września 1832 r.

Miejscowość i data

.....
.....

Imię i nazwisko

.....
.....

Adres

Do Litwy

Szanowna Litwo,

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....

Z poważaniem

.....

c) styl .....

Litwo, jesteś moją ojczyzną, ale jeśli mam być szczery, to powiem ci, że dotarło to do mnie dopiero, jak wyjechałem. ....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

d) styl .....

Przyszła koza do woza. Poeta emigracyjny – Adam Mickiewicz – w odczytanym przez siebie specjalnym oświadczeniu dla mediów uznał Litwę za swoją ojczyznę. ....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Lekcja powstała w oparciu o materiały dla nauczycieli i uczniów dostępne na stronie internetowej epodreczniki.pl oraz oferowane przez Wydawnictwo Nowa Era (M. Chmiel, E. Kostrzewa, Ponad słowami. Podręcznik do języka polskiego dla liceum i technikum. Klasa 1, część 1,

Warszawa 2012; karty pracy dostępne dla nauczycieli języka polskiego na stronie internetowej wydawnictwa).